

УДК 35:328.185

DOI <https://doi.org/10.32840/pdu.2-2.31>

А. А. Поплавський

аспірант кафедри публічного адміністрування
Міжрегіональної Академії управління персоналом

АНАЛІЗ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ БОРТЬБИ З ОРГАНІЗОВАНОЮ ЗЛОЧИННІСТЮ В УКРАЇНІ

У статті проаналізовано основні чинники інституціональних перетворень державного регулювання діяльності боротьби з організованою злочинністю та корупцією. Акцентовано увагу на тому як зароджувалися державні інститути боротьби з організованою злочинністю на теренах незалежної української держави на початку 90-х років і як удосконалювалась їх робота до нашого часу. Розглянуто основні детермінанти створення, реорганізації та розвитку основних інституцій у сфері боротьби з організованою злочинністю та корупцією. Розкрито участь України у діяльності Інтерполу та роль даної організації у боротьбі з організованою злочинністю.

У дослідженні приходимо до висновку, що сучасна організована злочинність як чинник політичної та економічної нестабільності становить пряму загрозу національній безпеці держави. Вона проникає до органів усіх гілок влади (законодавчої, виконавчої та судової), чим здійснює «посягання» на всі соціальні цінності, тобто життя, здоров'я, честь, гідність, безпеку, недоторканість, економічну стабільність тощо. Нестабільність соціально-політичної та економічної ситуації в країні стає неабияким підґрунтям для активізації діяльності різноманітних злочинних угруповань.

Проаналізовано, що Урядом України розуміється важливість та небезпека цього явища. Повсюкчас вживаються заходи для законодавчого закріплення основних положень та відповідно заходів з протидії організованій злочинності; змінюються напрями та механізми реалізації державної політики у цьому напрямі; зазнають перетворень «старі» та виникають нові структури та спеціальні підрозділи, які уповноважені на боротьбу з організованою злочинністю; неабияку роль відіграє міжнародна співпраця в боротьбі з зазначеним негативним явищем у житті суспільства. Однак питання боротьби з організованою злочинністю є загальнонаціональною проблемою та потребує подальшого врегулювання, усунення прогалин в законодавстві, інституційних перетворень, кадрового наповнення та осучасненого підходу до підготовки кадрів, переймання кращого досвіду європейських держав та співпраці у даній галузі.

Ключові слова: злочинність, злочинне угруповання, Міністерство внутрішніх справ України, ГУБОЗ, дестабілізація, криміналітет, Інтерпол.

Постановка проблеми. Питання організованої злочинності та корупції в частині їх впливу на різні сфери життя суспільства (суспільно-економічні, політичні тощо) розглядаються у працях багатьох фахівців. Окрім цього, неабияку увагу було приділено і заходам, які застосовуються з метою збільшення ефективності діяльності правоохоронних органів у боротьбі з такими злочинами. Більшість з них здійснювали дослідження з допомогою застосування історичного методу боротьби

з цим негативним явищем у житті суспільства.

У нашому дослідженні ми вирішили приділити більше уваги саме державним органам, які уповноважені на здійснення боротьби з організованою злочинністю – Головному управлінню з боротьби з організованою злочинністю Міністерства внутрішніх справ України, Координаційному комітету з боротьби з організованою злочинністю та корупцією, який діяв до 2005 року, Міжвідомчому науково-дослідному центру з проблем боротьби з організованою злочинністю при Раді

національної безпеки та оборони України. Основою такого дослідження стало вивчення історичного досвіду створення згаданих інституцій та їх діяльності.

Основним періодом, за який здійснювався аналіз, нами було взято період, коли незалежна Україна почала свій процес розбудови (1990-2018 роки). Це дало змогу оцінити наскільки ефективно здійснювалася політика держави у сфері боротьби з такою злочинністю та вивчити роботу правоохоронних органів, яка була спрямована на її подолання.

Аналіз останніх досліджень та публікацій за проблематикою. Зміст державного регулювання діяльності боротьби з організованою злочинністю та корупцією є однією з найобговорюваніших тем серед державотворців та науковців у багатьох державах світу. У даній області проведено низку серйозних досліджень, серед яких можна назвати роботи А. Боргова, В. Кудрявцева, Н. Кузнєцової, В. Лунеева, Г. Миньковського, В. Номоконова, А. Репецького, В. Устинова та інших відомих вчених. Характеристики окремих аспектів організованої злочинної діяльності розглядаються у роботах Ю. Антоняна, С. Босхолова, С. Ванюшкіна, Е. Галактіонова, Г. Геворгяна, А. Гурова, В. Гриба, С. Дьякова, А. Ємельянова, І. Карпеця, Н. Лопашенко, Г. Маслової, Ю. Мельникова, Е. Мохова, А. Мухіна, Б. Нургалієва, А. Наумова, Н. Подольного, А. Покаместова, О. Радченко, С. Розенко, П. Скоблікова, Г. Тамбовцева, М. Хурчак, А. Шеслер, В. Емінова, Н. Яблокова та інших дослідників.

Роботи зазначених авторів мають, безумовно, важливе наукове і практичне значення, однак не вичерпують всіх аспектів цієї загальнонаціональної проблеми. За низкою проблем висловлені спірні судження. Є питання, які потребують подальшого вивчення.

Мета статті – на основі аналізу наукових досліджень проаналізувати стан наукових напрацювань та міжнародних досліджень інституційних перетворень державного регулювання діяльності боротьби з організованою злочинністю і корупцією.

Виклад основного матеріалу. Під час поширення процесу перебудови

системи політики та економіки України у 90-ті роки, виникнення ринкових відносин, активізації різноманітних злочинних угруповань, організації та методам боротьби з організованою злочинністю потрібно було приділити достатньо багато уваги та кардинально їх змінити. Державні не завжди вдавалося вчасно відреагувати на такі зміни, особливо якщо це стосувалося законодавства у податковій, бюджетній, митній, економічній та інших сферах. Такі прогалини у законодавстві стали в пригоді «не чистим на руку» підприємцям та призвели до швидкого накопичення ними тіньових капіталів. Така ситуація сприяла появі нових форм злочинних угруповань, які дістали назву рекету, основну частину яких складали колишні спортсмени. Деякі згодом вони стали стійкими злочинними угрупованнями, які мали свою чітку структуру та ієрархію. Під час розподілу сфер впливу ними використовувалася вогнепальна зброя, вибухівки, засоби зв'язку та свій автотранспорт.

З плином часу та розвитком економічних процесів в Україні виникли нові форми злочинів, пов'язані з комерційними структурами, банківськими та кредитно-фінансовими установами. В частині кримінальних проявів діяльності злочинних груп виникають злочини, пов'язані з бандитизмом, незаконним обігом зброї, наркобізнесом, вимаганнями та вбивствами за замовленнями [1].

Дестабілізаційні процеси, які виникли після розпаду СРСР, стали надто відчутними для органів внутрішніх справ у 1991-1994 роках. Процес розподілу власності супроводжувався численними дисфункціями у сфері соціально-правового контролю. Більшість законодавчих актів, що були прийняті за часів існування СРСР та формально продовжували зберігати свою дію, поступово втрачали адекватність соціально-політичної ситуації, що змінилась, та припиняли виконання своєї контрольно-регулятивної функції. Основу стратегії діяльності органів внутрішніх справ на той час складала протидія збільшення рівня злочинності у зовнішньоекономічній, кредитно-фінансовій, банківській сферах, а також під час приватизації та енергозабезпечення [2, с. 122].

У зв'язку з проголошенням Україною незалежності виникла необхідність у створенні в системі Міністерства внутрішніх справ України Головного міжрегіонального управління з боротьби з організованою злочинністю. Також відтоді почалося формування статистичної звітності щодо результатів боротьби з організованими злочинами. Відповідно до статистичних даних, у цьому ж році відбулося викриття 275 організованих злочинних груп (далі – ОЗГ), членами яких було скоєно 2 732 злочини [3, с. 41].

У відповідь на виклик криміналітету було створено спеціальну службу боротьби з організованою злочинністю (далі – Служба), що у своїй діяльності керувалася професійними надбаннями служб карного розшуку. Спочатку одним з головних завдань служби стало супроводження кримінальних справ, які вже було порушено. В основному це стосувалося крадіжок, грабежів, вимагань, хабарництва та деяких інших видів кримінальних злочинів, частка яких складала приблизно 60% від усіх скоєних злочинів. На практиці це скоріш було дублювання функцій та взагалі не мало відповідності до головного призначення спецслужби та реалій оперативної ситуації. Даний етап становлення тривав приблизно 2-3 років.

Далі відбулося реформування структури Головного управління з боротьби з організованою злочинністю (далі – ГУБОЗ) та його підрозділів на місцевому рівні. Відбулося створення підрозділу швидкого реагування «Сокіл». Також відбувалося створення та введення в дію нових служб та підрозділів, метою яких було сприяння боротьбі з організованими угрупованнями, а саме: Національного бюро Інтерполу України, Служби міжнародних зв'язків, спецпідрозділу «Беркут».

Для документування та розслідування діяльності, що визначалася злочинною, оперативним працівникам доводилося постійно використовувати значну кількість інформації. У 1994 році було створено єдиний банк даних для обліку діяльності ОЗГ. Базою для створення такого банку стала автоматизована інформаційно-пошукова система (далі – АІПС) «Скорпіон».

У 1995 році АІПС «Скорпіон» містила інформацію, що стосувалась:

- автотранспорту власників, які були членами ОЗГ;

- злочинців, які здійснювали «гастролі» для скоєння злочинів на території нашої держави та регіонів СНД;

- членів організованих груп злочинного спрямування, які здійснювали свою «діяльність» по різних регіонах та проводили розподіл сфер на які можна впливати;

- керівників підприємств приватної форми власності, які «мали необережність» потрапити до поля зору оперативників;

- банківських клієнтів;

- осіб, що володіють вогнепальною зброєю;

- осіб, які мали судимість та загальногромадянські закордонні паспорти;

- керівників злочинних угруповань країн-учасниць СНД;

- громадян «кавказької» національності, що мали українську реєстрацію та скоювали злочини на території України.

Банк також було поповнено інформацією, яка стосувалась учасників та лідерів ОЗГ та місць їх зборів – ресторанів, кафе, казино, дискотек та інших закладів розважального характеру.

Відомості, які отримувалися завдяки АІПС «Скорпіон» знаходили своє використання коли:

- порушувалися кримінальні справи;

- здійснювався облік та оперативно-розшукові дії;

- мали місце заяви громадян під час проведення перевірок господарської діяльності недержавних структур працівниками оперативних служб;

- надавався запит з боку Інтерполу;

- проводилися оперативно-розшукові заходи;

- зводились оперативно-розшукові справи працівниками обласних відділів «ОЗ» України, ГУБОЗ тощо.

Аналіз проблем відповідно до напрямів, регіонів, інформації щодо діяльності ОЗГ та їх керівників, а також надання стратегічних оцінок та прогнозів покладалися на відділи аналітичної довідки, які входили до складу структури розвідувально-аналітичного управління ГУБОЗ. АІПС «Скорпіон» накопичила в собі доволі великий

обсяг інформації оперативного характеру. Весь шлях свого становлення для розвідувально-оперативного підрозділу «Скорпіон» був доволі непростим. Спочатку накопичувалися небагаточисельні групи обробки інформації оперативного спрямування «Скорпіон», а згодом різноспрямовані розвідувально-аналітичні відділи, що увійшли до складу розвідувально-аналітичних центрів ГУБОЗ та їх обласних управлінь. Варто зазначити, що за доволі короткий проміжок часу даний підрозділ став дієвим інструментом підвищення ефективності боротьби з організованою злочинністю [4, с. 5].

Сьогодні неможливо не зазначити потужність його потенціалу. Завдяки працівникам розвідувально-аналітичного відділу в наявності є достатньо значний масив документів інформаційно-аналітичного спрямування, що дає змогу виявити:

- негативні соціальні процеси і явища, які сприяють породженню організованої злочинності;

- суб'єктів господарювання, на які здійснювався вплив злочинних організацій;

- фактичні дані, на підставі яких порушувалися кримінальні справи або слугували доказами у них;

- схеми відмивання коштів, що здобуті угрупованнями злочинців незаконним шляхом, а також запобігти використанню для цих цілей СПД, державних підприємств, бюджетних установ;

- іншу інформацію, яка цікавить працівників підрозділів боротьби з організованою злочинністю під час виконання покладених на них завдань.

Якщо говорити про умови праці спеціальних підрозділів, то варто згадати також про «протистояння» між владою України та службою з боротьби з організованою злочинністю, що відбувалося під час становлення спеціального підрозділу.

Неабиякий резонанс викликало придбання тодішніми керівниками Уряду та органів місцевого самоврядування 250 крадених автомобілів, які доставлено з-за кордону. Зацікавлені нововладці були обурені викриттям даного злочину та почали чинити всілякі перепони працівникам міліції з метою недо-

пущення втручання у цю справу Служби з боротьби з організованою злочинністю. Серед основних спроб завадити працівникам Служби здійснювати свої повноваження, задля продовження здійснення кримінального бізнесу першими особами держави, була реорганізація та навіть ліквідація даної установи. Проте, попри них, можна з упевненістю сказати, що спільними зусиллями працівників міліції, прокуратури та Служби безпеки України все ж таки вдалося подолати кримінальний натиск.

У 1995 р. відповідно до вимог законодавства (Закону України «Про боротьбу з корупцією») у Службі відбулося створення відповідних відділів, основне завдання яких полягало у боротьбі з проявами корупції в центральних та місцевих органах виконавчої влади [5, с. 255].

За весь період незалежності в 1996 році було вперше зупинено зростання злочинності в Україні. В різних регіонах держави постійно відбувалися зустрічі («з'їзди») кримінальних «авторитетів» з метою розподілу основних сфер впливу, досягати якого передбачалося підкупляючи представників правоохоронних органів, владних структур, одружуючись з місцевими жінками та купуючи квартири. Працівники відповідних структур знешкодили 70 бандирських угруповань та понад 950 ОЗГ, які вчинили понад 3 500 злочинів. Чисельність притягнутих до кримінальної відповідальності учасників ОЗГ сягнула 2 500 осіб.

У 1997-1998 роках відбулася реорганізація основної структури спеціальних підрозділів, оскільки вбачалося дублювання функцій різних служб МВС України. Пріоритетні напрями спецпідрозділів тепер полягали в:

- знешкодженні ОЗГ, які насамперед мають міжрегіональні та міжнародні зв'язки;

- розкритті злочинів, що були скоєні з використанням вибухових пристроїв, а також тих, що пов'язані з посяганням на життя представників органів державної влади, народних депутатів тощо;

- забезпеченні безпеки представників правоохоронних органів та суду.

З 1999 р. почали діяти відділення з боротьби з відмиванням коштів ОЗГ, які

було створено для посилення боротьби з такими «відмиваннями» через різноманітні фінансові установи та банки.

Водночас відбулося переорієнтування діяльності Служби та реорганізація її структурних підрозділів. Зумовлено це посиленням негативного впливу організованої злочинності на здійснення діяльності підприємствами, установами та організаціями провідних галузей виробництва, а також проникненням до сфери економіки задля втілення злочинних намірів «у життя». Якість роботи почала визначатися відповідно до результатів відшкодування матеріальних збитків, які завдавались учасниками ОЗГ державі, окремим особам (як юридичним, так і фізичним), виявлення, затримання та припинення функціонування угруповань злочинного та кримінального характеру.

У зв'язку з виникненням та стрімким утвердженням так званої «п'ятої влади» в країні виникла необхідність створення державного органу, який би зміг об'єднати керівників різних державних органів (а не тільки правоохоронних), забезпечити здійснення координації боротьби з організованою злочинністю і корупцією та запровадити єдиний механізм реалізації політики держави у даній сфері. Саме тому, Президент України видав Указ «Про Координаційний комітет з боротьби з корупцією та організованою злочинністю» (втратив чинність у 2005 році). Створивши зазначений Комітет, очільники держави спробували реалізувати державну політику в частині протистояння організованої злочинності. Вже на першому етапі створення комітету були спроби об'єднання зусиль та досвіду роботи науковців та практичних працівників.

З плином часу почала трансформуватися й організована злочинна діяльність. Відбулися зміни та удосконалення способів і методів здійснення злочинів, відбулося зростання рівня латентності вже наявних видів злочинів, дедалі помітнішою ставала поява нових форм організованих протиправних проявів, зокрема у сферах:

- економіки та зовнішньоекономічної діяльності;
- вбивств за замовленнями;
- торгівлі людьми та їх органами;

- наркобізнесі;
- відмиванні брудних грошей;
- нелегальній міграції;
- терористичних актах;
- кіберзлочинності;
- корупційних зловживань.

Відбулася поява та стрімкий розвиток професійної організованої злочинності [6, с. 4].

Актуальним стало обґрунтування з боку наукової сфери та застосування нових підходів і методів у боротьбі зі злочинними угрупованнями, вироблення стратегії протидії їм. Так, відповідно до внесених змін до законодавчої бази, 1 грудня 1994 р. було створено Міжвідомчий науково-дослідний центр з проблем боротьби з організованою злочинністю (далі – МНДЦ) на базі Координаційного комітету з боротьби з корупцією та організованою злочинністю. Основою для даного підрозділу стає Національна академія внутрішніх справ України, яка на той час відзначалася неабияким необхідним потенціалом у науковій та технічній сферах.

Під час вироблення стратегії та науково-практичних позицій щодо тактики боротьби з організованою злочинністю та корупцією за основу беруться аналіз та прогнозування подальшого розвитку ситуації. Найбільш важливі питання такої боротьби досліджуються науковим методом та розглядаються під час засідань Координаційного комітету, що дозволяє виробити управлінські рішення на рівні вищих органів влади. Сьогодні МНДЦ є єдиною в Україні спеціалізованою науково-дослідною установою, що є робочим органом при Раді національної безпеки та оборони України та бере безпосередню участь у процесі розробки комплексу заходів, що пов'язані з реалізацією державної політики у сфері боротьби з організованою злочинністю та корупцією.

Наукові розробки фахівців МНДЦ були втілені у монографії, науково-практичні посібники, збірники, словники, методичні матеріали з питань протидії організованій злочинності та корупції, застосуванні досвіду інших країн Європи у даній сфері. Економічні та політичні зміни відобразились у розробках наукових працівників МНДЦ щодо удосконалення законодавчої бази України [7].

Досліджуючи закінчені розслідуванням злочини за 2008-2018 роки, нами було простежено тенденцію до їх зниження. Варто зауважити, що на даний показник суттєво впливають випадкові чинники. Учасники ОЗГ найчастіше вчиняють злочини, які полягають у:

- незаконному виготовленні, придбанні, зберіганні, перевезенні чи збуті наркотичних речовин, психотропних засобів або ж їх аналогів;
- крадіжках;
- шахрайстві;
- привласненні, розтраті майна або заволодінні ним, зловживаючи при цьому службовим становищем.

Неможливо не зауважити, що за останні роки помітними стали зменшення рівня розбоїв, крадіжок, випадків незаконного поводження зі зброєю та вибуховими речовинами, грабежів, вимагання, а от рівень злочинів у частині наркобізнесу навпаки збільшився. Не можна говорити, що цих злочинів взагалі немає, вони є, але виявляються лише їх окремі випадки та полягають вони в:

- незаконному виготовленні, зберіганні, збуті або транспортуванні з метою збуту підакцизних товарів;
- контрабанді;
- ухиленні від сплати податків та зборів, або інших платежів, що є обов'язковими в нашій країні;
- незаконних діях з документами переказів, платіжними картками тощо;
- шахрайстві у сфері фінансових ресурсів.

Зазвичай такі злочини лежать в основі незаконного бізнесу злочинних угруповань. Якщо вони виявлені в незначній кількості, то це може бути свідченням недостатнього рівня протидії організованим групам та злочинним організаціям в економічному спрямуванні та труднощів, які виникають під час налагодження ефективної боротьби зі згаданими явищами.

Аналізуючи нинішню досить складну ситуацію в Україні варто зауважити про велику кількість злочинів, що стосуються незаконного придбання зброї та виготовлення речовин, які належать до вибухонебезпечних. Це обумовлюється намаганням представників екстремістських та релігій-

них організацій інших країн віднайти притулок на території нашої держави. Саме тому останнім часом особлива увага приділяється вивченню взаємозв'язків між тероризмом та організованою злочинністю.

Дедалі частіше набуває розвитку питання взаємовигідного співробітництва між терористичними групами та поставальниками наркотичних речовин, а також участі терористичних груп у транспортуванні наркотиків задля здійснення належного фінансування власних злочинних операцій [8, с. 9].

На стан і зміни злочинності суттєвий вплив здійснюють соціальні умови, що не мають жодного стосунку до правоохоронних органів. У зв'язку з цим не варто оцінювати їх діяльність як ослаблену. Саме тому, зменшення рівня злочинності не завжди залежить тільки від представників правоохоронних органів. Цей негативний чинник в житті суспільства потребує всебічного поглибленого аналізу причин, відповідно до яких змінюється кримінальна ситуація в державі.

Під час надання характеристики результатів роботи, що проводиться спеціальними підрозділами з боротьби з організованою злочинністю та інших органів, що здійснюють правоохоронну діяльність, недоцільним є ототожнення оцінки злочинності та оцінки діяльності правоохоронних органів у цій нелегкій боротьбі. Оцінювати їх діяльність, насамперед, повинно суспільство, яке було реальним спостерігачем знешкодження рекетирських злочинних груп, попри те, що надалі довелося зіштовхнутися з їх трансформаціями в інші злочинні структури та клани.

Таким чином, можна зробити висновок, що з самого початку розбудови нашої держави спеціальні підрозділи з боротьби з організованою злочинністю змогли виконати ту роль, яка їм передбачалась. Нині ведеться боротьба з організованими економічними злочинами та вже зовсім іншими методами.

Розглядаючи інституціональні перетворення державного регулювання у зазначеній сфері в Україні, контексті європейського виміру, на особливу увагу заслуговує Робочий апарат Укрбюро Інтерполу.

Після того як Україною було проголошено незалежність виникла потреба в постійному, оперативному та ефективному міжнародному співробітництві, а також залученні передового досвіду інших закордонних країн під час здійснення боротьби з транснаціональною організованою злочинністю.

З огляду на те, що досвід у згаданій боротьбі був відсутній, варто зазначити про доволі непрості кроки у даній сфері.

У квітні 1991 року, ще коли Українська Республіка була однією зі складових частин СРСР, було визначено можливість її членства в Міжнародній організації кримінальної поліції (далі – МОКП).

В результаті проголошення незалежності Міністерством внутрішніх справ було ініційовано подання заяви Генеральному Секретаріату Інтерполу про вступ України до згаданої організації.

4 листопада 1992 року, під час 61 сесії Генеральної асамблеї Інтерполу, що відбулася у м. Дакар (Сенегал), Україну прийнято до Інтерполу. Членами делегації від України були начальник Штабу МВС О.М. Іщенко та перший Заступник Міністра внутрішніх справ В.М. Корнійчук.

Внаслідок прийняття України до членів Інтерполу виникла необхідність створити підрозділ з метою безпосереднього забезпечення функції Національного центрального бюро Інтерполу в Україні. В цьому напрямку МВС відзначилося створенням тимчасової робочої групи для взаємодії з Інтерполом, до складу якої увійшло декілька представників згаданого МВС. Саме завдяки проведеній ними колосальній роботі по суті створено підґрунтя подальшого розвитку українського бюро Інтерполу.

25 березня 1993 року, згідно з зобов'язаннями, які передбачаються членством в МОКП, Урядом України було створено Національне центральне бюро Інтерполу (далі – Укрбюро Інтерполу) та затверджено Положення про нього [9].

Завдяки участі працівників Укрбюро та представників правоохоронних органів України у міжнародних заходах МОКП, з'явилася можливість обміну досвідом у питаннях боротьби зі злочинністю з провідними колегами закордоння.

Укрбюро Інтерполу є представником нашої держави в Інтерполі та здійснює координацію взаємодії українських правоохоронних органів з відповідними органами інших країн.

Укрбюро Інтерполу має певні завдання, що полягають в:

- координації діяльності правоохоронних органів, уповноважених на ведення боротьби з організованою злочинністю;

- забезпеченні взаємодії з Генеральним секретаріатом Інтерполу та такими ж відповідними органами інших країн-членів Інтерполу;

- оцінці рівня поширення організованої злочинності в Україні та можливої загрози здійснення такої злочинності громадянами України за кордоном.

Для того, щоб визначити наукове обґрунтування політики держави у сфері протидії такій злочинності, Укрбюро має змогу звернутися до радників, що можуть виконати тільки функцію консультування на договірних засадах.

Визначення складу радників покладається на МВС, але за умови погодження зі Службою безпеки та Міністерством юстиції.

Робочий апарат Укрбюро Інтерполу – самостійний структурний підрозділ у центральному апараті МВС, очолюється керівником відповідно до наказу МВС. Його структуру та штат затверджує Міністр внутрішніх справ.

На Укрбюро Інтерполу покладено організацію та інформаційний супровід під час розгляду кримінальних та здійснення оперативно-розшукових справ, за якими здійснюється провадження [10, с. 168].

Укрбюро Інтерполу здійснює функції, що полягають в:

- обміні інформацією з іншими державами під час здійснення проваджень для того, щоб організувати та провести необхідні перевірки та заходи оперативно-розшукового характеру;

- міжнародному розшуку осіб (яким вже висунуто обвинувачення, або тим, які підсудні), що переховуються задля уникнення кримінальної відповідальності та яких оголошено у державний чи міждержавний розшук; також в організації екстрадиції таких осіб;

– розшуку осіб, що зникли безвісти, осіб, що стали жертвами торгівлі людьми, викрадених автотранспортних засобів, антикварних речей та тих, що мають культурну цінність, ідентифікації осіб або трупів, що невпізнані тощо;

– обміні статистичною та аналітичною інформацією, що стосується боротьби з транснаціональною злочинністю та організації роботи правоохоронних органів.

З 2008 р. створено відділ міжнародного розшуку та екстрадицій. Основне його завдання, як видно з назви, – міжнародний розшук, що здійснюється на всіх територіях країн, які мають членство в Інтерполі, а також екстрадиція злочинців як до України, так і за її межі. Говорячи про даний підрозділ неможливо не згадати про його діяльність, що полягає в розміщенні карток у міжнародній інформаційній системі Інтерполу AFS, накопиченні, систематизації та узагальненні результатів аналізу інформації, що має кримінальний характер щодо злочинців, їх угруповань та тенденцій розвитку злочинності. Збирається та аналізується така інформація для того, щоб надалі заборонити в'їзд на територію України, або відмовити у виїзді за її межі.

Крім вже окреслених функцій співробітників згаданого відділу вони також займаються вивченням та узагальненням передового світового досвіду у міжнародному розшуку та екстрадиції, участю у тематичних форумах та наданням практичної допомоги щодо розкриття злочинів транснаціонального характеру.

У 1994 р. відповідно до плану технічної модернізації, Генеральний секретаріат Укрбюро Інтерполу був обладнаний сучасною системою зв'язку, що значно покращила обмін інформацією з іноземними країнами.

У 2004-2018 рр. Україна відзначилася тим, що на її теренах відбулася низка заходів Інтерполу, що мали міжнародне спрямування, а саме: 33-тя Європейська регіональна конференція; Міжнародний семінар щодо протидії біотероризму; Перший міжнародний семінар щодо використання ДНК-досліджень під час здійснення правоохоронної діяльності.

Що стосується сьогодення, то нині Робочий апарат Укрбюро Інтерполу характе-

ризується гарною організованістю, сучасним оснащенням підрозділів, спроможністю надання ефективної допомоги правоохоронним органам України, які проводять за кордоном оперативно-розшукові та інші заходи щодо транснаціональних злочинів загальнокримінального та економічного спрямування, які полягають у торгівлі людьми, відмиванні коштів, міжнародному наркотрафіку, тероризмі, кіберзлочинах тощо.

Активною взаємодією з Укрбюро Інтерполу відзначаються також Генеральна прокуратура, Служба безпеки, Державна податкова та митна служби, Держприкордонслужба та зовнішня розвідка.

Водночас відбувається і розвиток самого підрозділу, що знаходить своє відображення в: удосконаленні нормативного забезпечення, що стосується міжнародної співпраці; покращенні технічної складової частини, зокрема удосконаленні електронних банків даних, електронного документообігу тощо.

Висновки та пропозиції. Отже, з огляду на наведене, можна дійти висновку, що Україна пройшла доволі непростий шлях інституціональних перетворень державного регулювання у сфері боротьби з організованою злочинністю. Всі ці перетворення неабияким чином сприяли її міжнародному співробітництву у питаннях боротьби з організованою злочинністю.

У зв'язку з цим пріоритетом державної політики повинні стати чітко визначені напрями боротьби з організованою злочинністю, що полягають в такому:

1) вивченні та аналізу реального стану та тенденцій організованої злочинності в державі, з'ясування її основних причин;

2) удосконаленні нормативно-правового забезпечення, що стосується такої боротьби;

3) розробленні методів та способів боротьби з урахуванням сучасних загроз;

4) визначенні основних суб'єктів, уповноважених на здійснення такої діяльності;

5) поліпшення рівня матеріального та ресурсного забезпечення установ та спецпідрозділів, провідним напрямом діяльності яких є боротьба з організованою злочинністю;

6) посилення взаємодії між правоохоронними органами та громадськістю;

7) налагодженні міжнародного співробітництва з даного приводу.

Список використаної літератури:

1. Історія УБОЗ УМВС в Кіровоградській області. URL: <http://uboz.kr.ua/>.
2. Міліція України : історичний нарис, портрети, події : наук.-попул. вид. / Смирнов Ю.О., Михайленко П.П., Святоцький О.Д., Ануфрієв М.І. ; за заг. ред. Ю.О. Смирнова. Київ : Вид. дім «Ін Юре», 2002. 798 с.
3. Бусол О.Ю. Діяльність розвідувально-аналітичних відділів «Скорпіон» спеціальних підрозділів з боротьби з організованою злочинністю. *Наук. вісн. Київ. нац. унів. внутр. справ.* 2006. № 3. Ч. 2. С. 40–49.
4. Лизогуб Б.В. Організовані злочинні угруповання: класифікація та заходи протидії : дис. на здоб. наук. ст.. к.ю.н. зі спец. 12.00.08. Харків, 2004.
5. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з проведенням адміністративної реформи від 04 липня 2013 року № 406-VII. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2014. № 20-21. ст. 712.
6. Олійник І.Л. Організаційно-правові засади взаємодії міліції (поліції) країн-учасниць СНД у боротьбі з правопорушеннями : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право, інформаційне право». Ірпінь, 2005. 20 с.
7. Міжвідомчий науково-координаційний центр з проблем боротьби з організованою злочинністю при РНБО України. Історія та сучасність. URL: <https://mndcentr.com/istoria.html>
8. Виноградова О.І. Міжнародне співробітництво України у галузі боротьби зі злочинністю : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза». Харків, 2000. 20 с.
9. Національне центральне бюро Інтерполу (Укрбюро Інтерполу). URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/term/ru/16741/sp?sp=s6:max15>.
10. Бандурка О.М. Інтерпол : Міжнародна організація кримінальної поліції : наук.-практ. Посібник. Національний ун-т внутрішніх справ. Харків : Основа, 2003. 323 с.

Poplavskyi A. Analysis of institutional transformations of public regulation in the field of fight against organized crime in Ukraine

The article analyzes the main factors of the institutional transformations of the state regulation of the fight against organized crime and corruption. The attention is focused on how the state institutions of struggle against organized crime in the territory of an independent Ukrainian state in the early 90's were born and how their work up to our time improved. The main determinants of the creation, reorganization and development of key institutions in the field of combating organized crime and corruption are considered. Participation of Ukraine in the activities of Interpol and the role of this organization in the fight against organized crime are revealed.

In the study we conclude that modern organized crime as a factor of political and economic instability poses a direct threat to the national security of the state. It penetrates into the organs of all branches of power (legislative, executive and judicial), than «attacks» on all social values, i.e. life, health, honor, dignity, security, inviolability, economic stability, etc. The instability of the socio-political and economic situation in the country is becoming a good ground for activating the activities of various criminal groups.

It is analyzed that the Government of Ukraine understands the importance and danger of this phenomenon. Measures are being taken to legislate for the main provisions and, accordingly, measures to combat organized crime; the directions and mechanisms of implementation of the state policy in this direction are changing; undergo transformations «old» and there are new structures and special units that are authorized to fight organized crime; An important role is played by international cooperation in the fight against the negative phenomenon in society.

However, the issue of combating organized crime is a national problem and needs further regulation, eliminating gaps in legislation, institutional reforms, staffing and modernized approach to training, taking on the best practices of European states and cooperation in this field.

Key words: *crime, criminal grouping, Ministry of Internal Affairs of Ukraine, GUBOZ, destabilization, criminology, Interpol.*